



# IZVJEŠTAJ O PROVEDBI SOCIOLOŠKOG ISTRAŽIVANJA I PARTICIPATIVNE DIONICE PROJEKTA HILAR RAB 2021.

**Voditeljica istraživanja:**

doc.dr.sc. Jana Vukić, Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

**Provedba terenskog istraživanja:** Magdalena Nekić, Lora Rajčić, Ema Štih

Zagreb, studeni 2021.

## 1. Uvodno o participativnom pristupu i sociološkom istraživanju

HILAR (*Integrated Methodologies to Historical Landscapes Recording: Participatory Approaches*) je međunarodni europski projekt čiji je cilj oblikovati sveobuhvatan i interdisciplinarni pristup prema kulturnoj baštini. U sklopu ovog projekta i međunarodne radionice održane na Rabu u rujnu 2021. provedeno je sociološko istraživanje koje se odnosilo na istraživanje stavova, praksi i iskustava lokalnog stanovništva i stručnjaka prema baštini otoka Raba.

„Kao dio projekta HILAR i međunarodne radionice održane na Rabu u rujnu 2021., započeli smo **sociološko istraživanje** u kojemu će istraživači i studenti imati prilike saznati više o **odnosu između lokalnih zajednica i njihove baštine** – povijesnih građevina, povijesnih jezgri, krajolika, pokretne i nematerijalne kulturne baštine.

Upitniku možete pristupiti **klikom na sljedeću poveznicu:**

**[RAB UPITNIK](https://hilar.ffzg.unizg.hr/rab/)**”

(<https://hilar.ffzg.unizg.hr/rab/>)

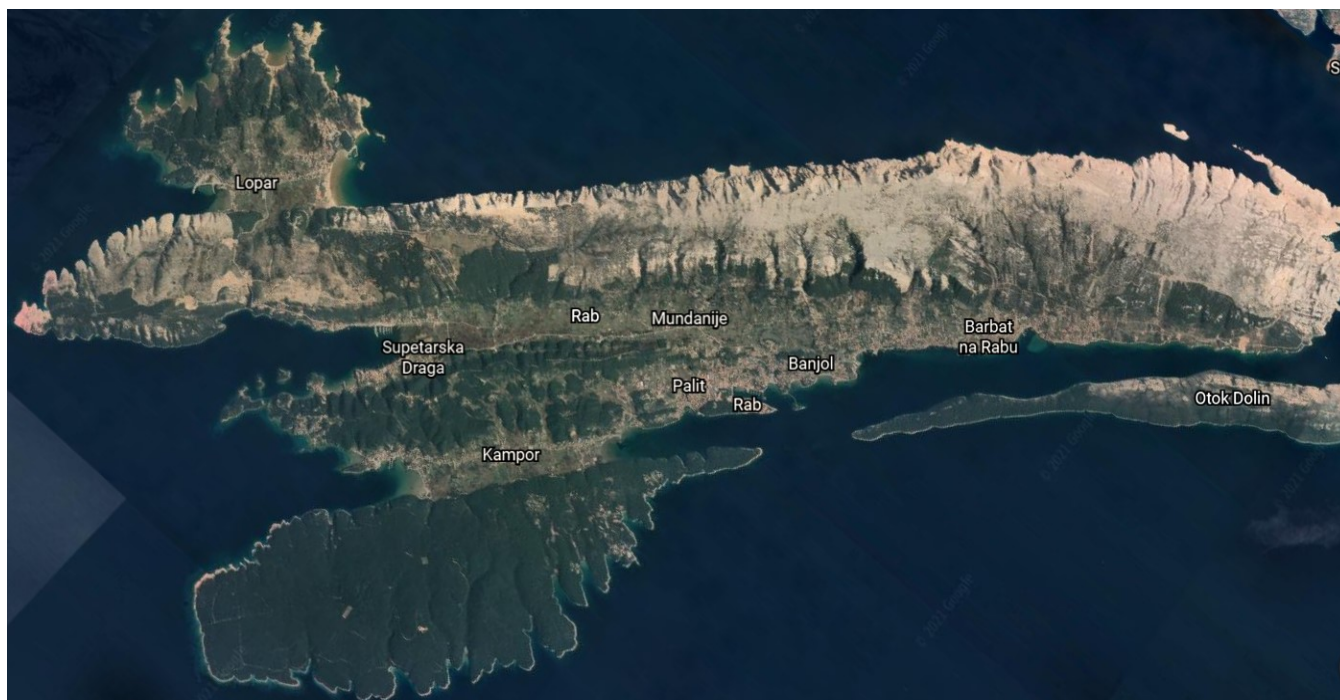
Sociološko istraživanje provedeno je kvalitativnim pristupom i kombinacijom istraživačkih metoda kako bi se prikupila baza podataka koja će služiti za buduća istraživanja baštine u svakodnevnom životu otoka i njegovih stanovnika, posjetitelja i turista te davanju smjernica i provedbi određenih participativnih aktivnosti kako bi se lokalna zajednica što više uključila u informiranje, edukaciju i očuvanje kulturne baštine.

## 2. Osnovni podaci i socio-demografske značajke otoka Raba

Otok Rab se nalazi na sjeveru jadranskog mora te administrativno pripada Primorsko–goranskoj županiji. Područje otoka Raba obuhvaća prostor od 102,85 km<sup>2</sup> otočnog prostora (2,86% ukupne površine Primorsko-goranske županije) i 424,52 km<sup>2</sup> akvatorija Kvarnerskog zaljeva.

Za razliku od ostalih kvarnerskih otoka, koje karakterizira relativno veliki broj naselja, otok Rab ima manji broj naselja. Na otoku ih ima osam: Banjol, Barbat, Kampur, Lopar, Mundanije, Palit, Rab i Supetarska Draga. Izuzimajući Mundanije sva su ostala rapska naselja locirana u blizini mora. 2006. godine administrativno se iz obuhvata izdvojila Općina Lopar s istoimenim naseljem i pripadajućim dijelovima naselja te otocima Goli i Sveti Grgur, ukupne površine 26,43 km<sup>2</sup> čime je površina Grada Raba umanjena na 76,42 km<sup>2</sup>. Na položaj naselja u rapskoj općini utjecali su

klima i sastav podloge pa su tako sva naselja nastala u prostorima zaštićenim od bure na jugozapadu. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na otoku Rabu živi 9 328 stanovnika (grad Rab nastao iz stare općine Rab 8 065 i općina Lopar 1263), što je manje nego 2001. godine, kad je na Rabu živjelo ukupno 9 480 stanovnika. Usprkos tome Rab je danas jedan od najnaseljenijih hrvatskih otoka.



**Slika 1. Otok Rab**

Rab nazivaju „otokom sreće“, prepunim prirodnih, geoloških i kulturnih znamenitosti zbog čega postaje i vrlo zanimljiv istraživačima koji na različite načine i koristeći različite metode pristupaju njegovom proučavanju. Tako su upravo Rab i njegova bogata kulturna baština postali predmet istraživanja u sklopu međunarodnog HILAR projekta.

### **3. Metodologija istraživanja**

*Svrha istraživanja* je prikazati odnos između lokalne zajednice Raba i njihove baštine – povijesnih građevina, povijesnih jezgri, krajolika, pokretne i nematerijalne kulturne baštine – kako bi se mogli pružiti prijedlozi za bolju integraciju kulturno-povijesne baštine u njeno društveno okruženje. Cilj je na primjeru otoka Raba prikazati stavove, prakse i iskustva lokalnog stanovništva i stručnjaka te njihov suživot s baštinom.

### *Ciljevi istraživanja:*

- Analiza iskustava i praksi lokalnog stanovništva i stručnjaka vezanih za kulturnu baštinu otoka Raba
- Analiza simboličke razine, odnosno važnost povijesno-kulturne baštine otoka Raba za identitet samog otoka
- Analiza stavova lokalnog stanovništva otoka Raba, stručnjaka i dionika o stanju, održavanju i budućnosti koju vide za povijesno-kulturnu baštinu otoka Raba

Sociološko istraživanje provedeno je u rujnu 2021. godine kombiniranjem kvalitativnih i kvantitativnih istraživačkih metoda pomoću kojih se nastojalo prikupiti podatke o stanju, održavanju, korištenju i budućnosti kulturno-povijesne baštine i odnosu lokalnog stanovništva prema njoj. Korištene istraživačke metode bile su: anketa i intervju te ekspertni intervju. Sudionici su bili anonimni i informirani o svrsi istraživanja, načinu prikupljanja i prikazivanja podataka.

## **4. Preliminarni rezultati istraživanja**

### **Anketa**

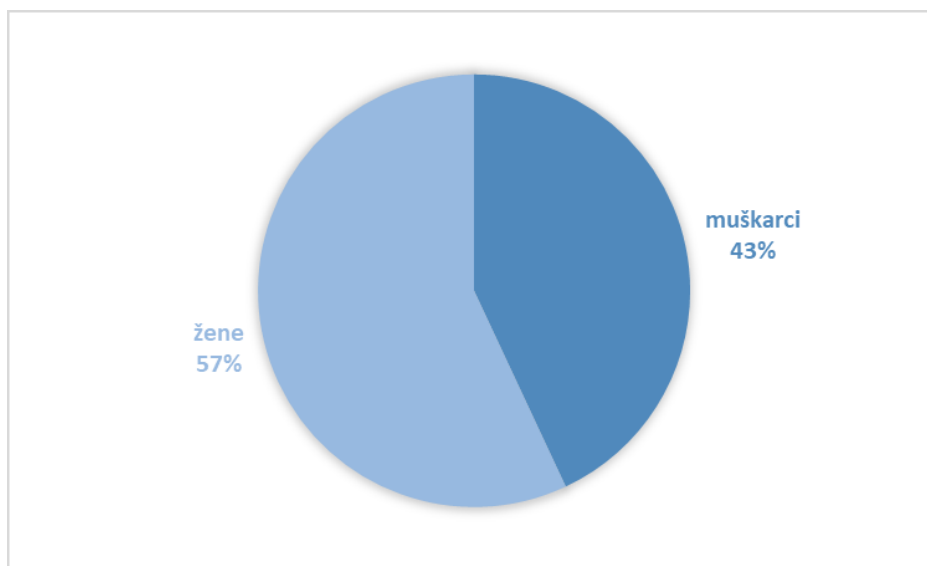
Anketni upitnik bio je namijenjen punoljetnim osobama koje žive na otoku Rabu ili višekratno borave na otoku tijekom godina. Boravak je mogao biti povezan s turističkim i/ili godišnjim odmorom, sezonskim radom, edukativnim i obrazovnim radionicama, radom na istraživanjima (arheološkim, povijesnim, tradicijskim itd.).

Anketni upitnik proveden je fizički u manjem dijelu (N=40) i većinski *online* putem *Google docs* obrasca (N=125). Planirani broj ispitanika bio je (N=150), a ukupni postignuti broj anketiranih iznosi (N=165). Anketa je bila anonimna i dobrovoljna, a terenski dio ankete (anketa licem-u-lice, tehnika papir-olovka) provele su istraživačice na području stare gradske jezgre Raba, Palita, Mundanija i Lopara u razdoblju od 27.9.2021. do 30.9.2021.

Podaci *Online* ankete prikupljali su se u razdoblju od 27.9.2021. do 26.10.2021. Ispitanici *online* ankete također su bili anonimni jer se nije bilježila njihova IP adresa. Poziv na sudjelovanje u anketnom istraživanju objavljen je na službenim stranicama HILAR projekta, Pučkog otvorenog učilišta Rab, Turističke zajednice, *Rab archaeological traces* te na radiju Rab. Također, anketa je objavljena na brojnim *facebook* stranicama udruga koje djeluju na području Raba.

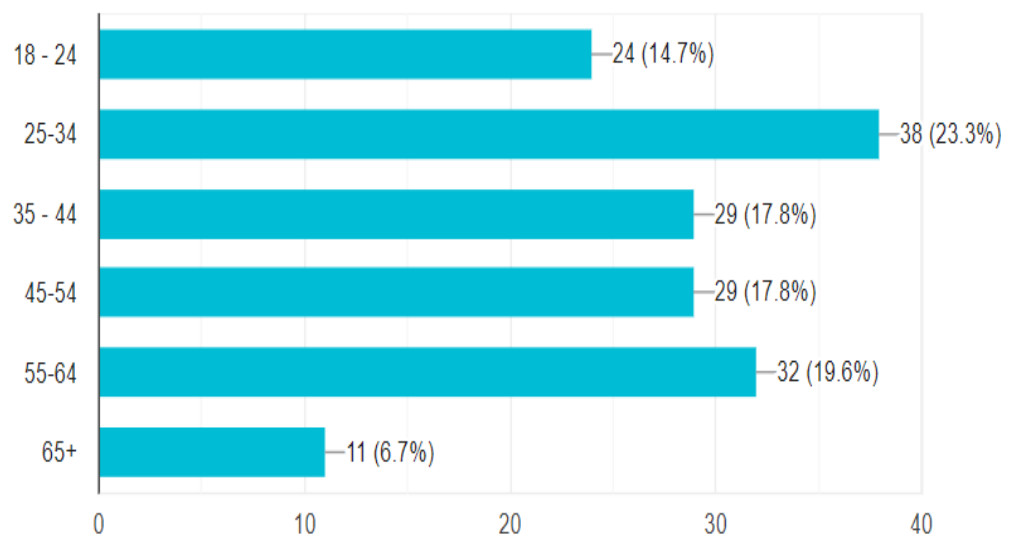
## Opis uzorka

Anketa je provedena na neprobabilističkom slučajnom uzorku, online i tehnikom papir-olovka. Pri prosljeđivanju poziva i regrutiranju ispitanika vodilo računa o dobnoj i spolnoj zastupljenosti ispitanika tako je u anketnom istraživanju sudjelovalo 71 muškarac i 94 žene. Što se tiče dobi, sve dobne skupine su u relativno jednakoj mjeri zastupljene gdje jedina koje ima manji broj ispitanika skupina 65+ (6.7%) što odgovara i socioprofesionalnom statusu gdje je većina ispitanika zaposlena. No, s obzirom na bolju zastupljenost ispitanika u skupini od 55-64 (19.6%) starije stanovništvo Raba dovoljno je zastupljeno. Zbog toga se obavljao i terenski tj. licem-u-lice dio anketiranja (papir-olovka) kako bi se što više uključila i starija populacija koja nema pristup *online* anketi.

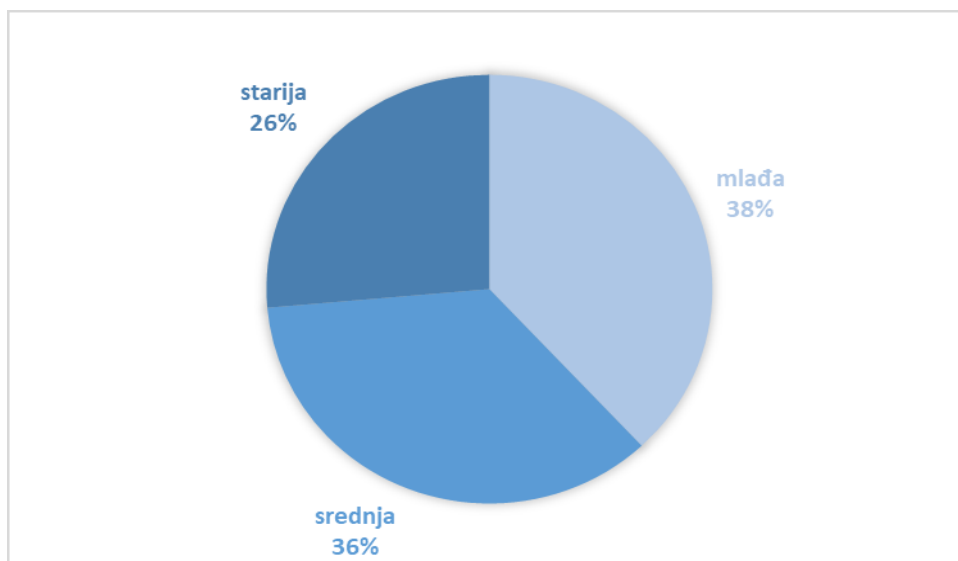


**Graf 1. ispitanici ankete prema spolu**

Prema popisu stanovništva iz 2011. (koji ne uključuje detaljne podatke za Lopar pa je tako stanovnika Raba 8 065) starija populacija iznad 55 godina zastupljena je sa 36%, srednja dob 40 do 54 zauzima 26%, a mladi od 18 do 34 zauzimaju 18,5% populacije. Prema podacima DSZ-a kategorija 15-19 zahvaća godine 18 i 19 stanovnika koji su mogli ispuniti anketu jer su punoljetni no ne možemo znati koji je njihov udio u stanovništvu Raba tako iz ovog razloga i iz toga što nema podataka o stanovništvu Lopara ovi su postoci ilustrativni.

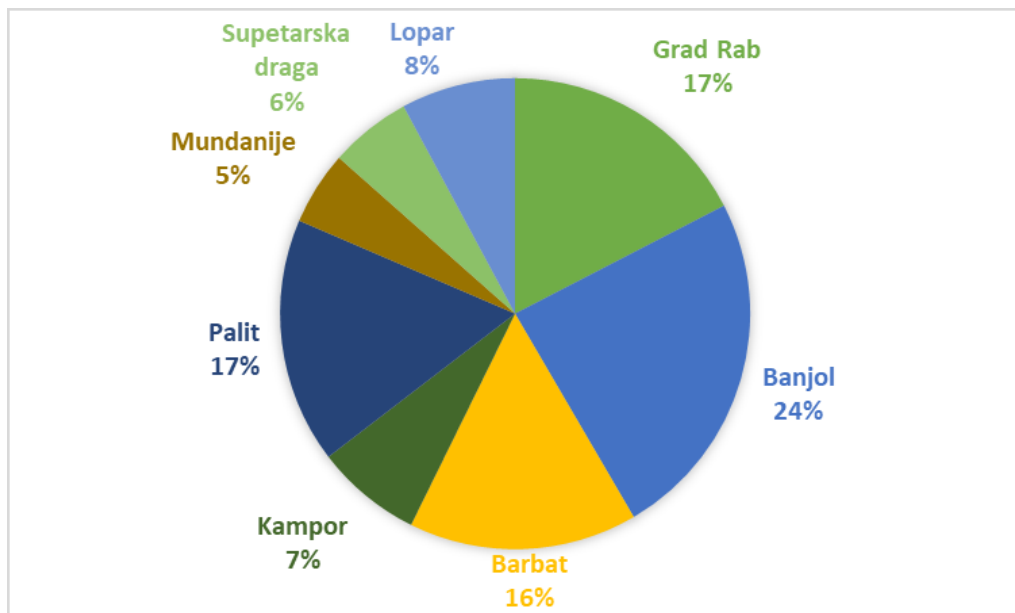


**Graf 2. ispitanici ankete prema dobi**



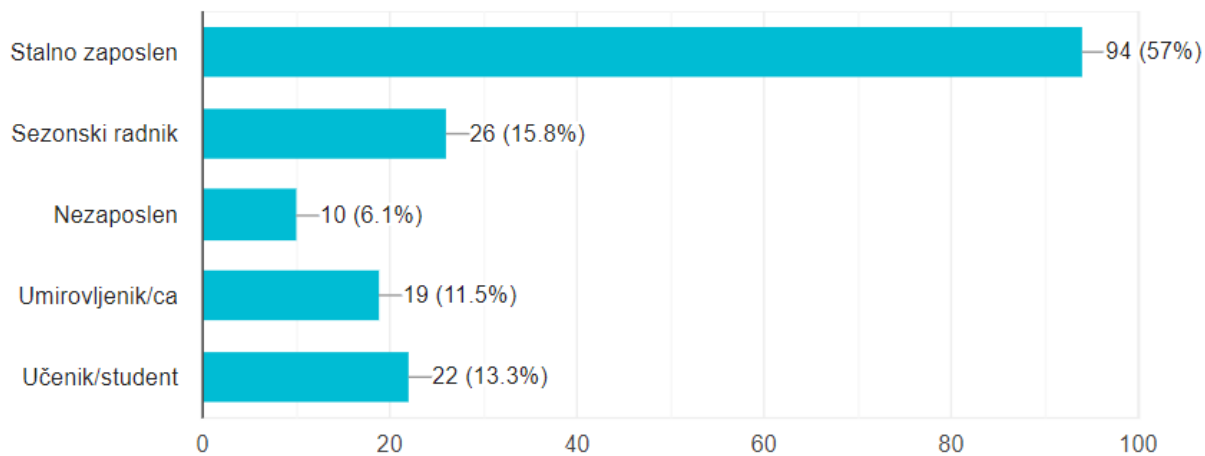
**Graf 3. Zastupljenost ispitanika prema dobnim skupinama**

Vrlo je važno bilo prikupiti ispitanike iz svih naselja na otoku Rabu kako bi rezultati o odnosu stanovništva prema baštini bili što potpuniji. Najviše ispitanika boravi ili živi u Banjolu (26.1%), a najmanje u Mundanijama (5,5%). S obzirom da su Munadanije najmanje mjesto na otoku i nalazi se u unutrašnjosti otoka, a ne na moru, ovakav broj ispitanika nije iznenađujući. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Banjol je imao najviše stanovnika (1 907), slijedio je Palit sa (1687), a Mundanije su imale znatno manji broj stanovnika (520).



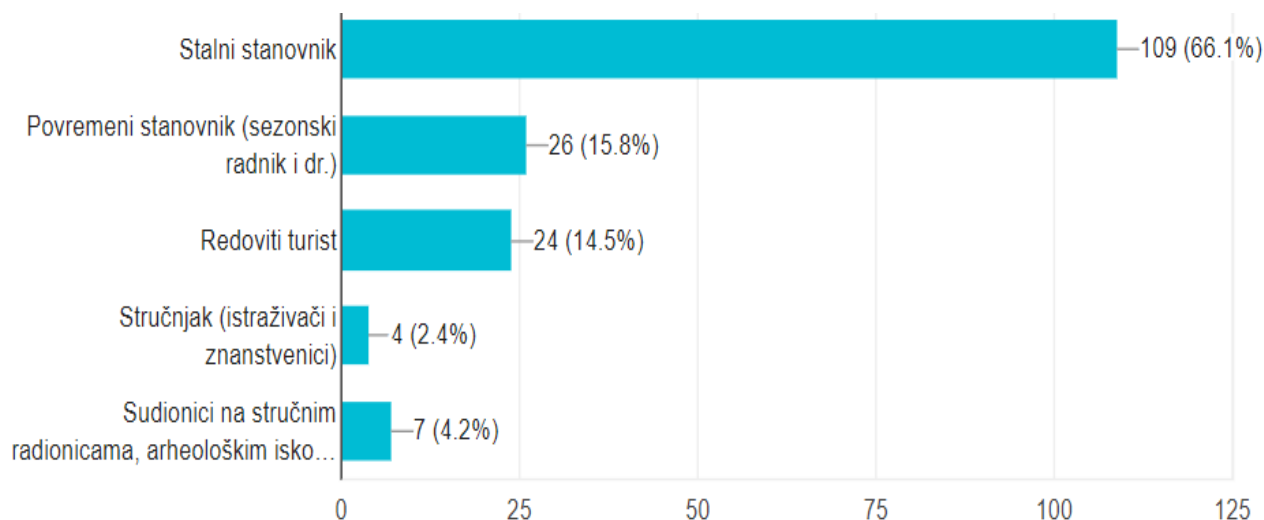
**Graf 4. Zastupljenost ispitanika prema mjestu stanovanja ili boravišta**

Prema radnom statusu gotovo 73% ispitanika je zaposlena. Najmanji broj ispitanika je nezaposlen oko 6%.



**Graf 5. socioprofesionalni status ispitanika ankete**

Također, 109 ispitanika (66%) je stalni stanovnik otoka što je jako važno kako bi se dobila cjelogodišnja slika života na otoku Rabu i odnosa prema baštini. Povremeni stanovnik i redovitu turist su sljedeće najzastupljenije skupine ispitanika koje zauzimaju otprilike 30% ispitanika.



**Graf 6. boravak ispitanika ankete na otoku Rabu**

### **Opis anketnog upitnika**

Anketni upitnik sastojao se od 22 pitanja. Prva četiri pitanja odnosila su se na kvalitetu života na otoku Rabu i lokalni identitet. Narednih sedam pitanja odnosilo se na stavove te odnos tradicije i materijalne baštine u svakodnevnom životu. Od ispitanika se tražilo da navedu najznačajnije spomeničke građevine unutar i van povijesne jezgre Raba, da navedu područja na otoku na kojima su posjetili kulturno-povijesnu baštinu te da izraze koliko često posjećuju tradicionalno-kulturna događanja na otoku. Nadalje, u tri pitanja ispitivali su se stavovi prema odnosu turizma i kulturne baštine. U ovom setu pitanja ispitanici su izražavali slaganje sa tvrdnjama o povezanosti turizma i kulturne baštine. Također, dan je primjer *Rab archeological traces* poučnih staza te su procjenjivali njihovu vrijednost. Zadnjih sedam pitanja odnosilo se na sociodemografske karakteristike



ispitanika. Zadnje pitanje otvorenog je tipa kako bi sudionici mogli napisati svoj komentar ili preporuku.

Osnovni nalazi anketnog istraživanja prema tema:

### **Kvaliteta života i važnost kulturne baštine za lokalnu zajednicu**

- Većina ispitanika je zadovoljna kvalitetom života na otoku Rabu
- 70% ispitanika slaže se s tvrdnjom da kulturna baština otoka Raba doprinosi kvaliteti života lokalne zajednice
- Većina ispitanika slaže se kako događanja vezana uz lokalne običaje i tradiciju jačaju povezanost lokalne zajednice
- 73% ispitanika smatra kako je kulturna baština otoka Raba važna za njih osobno, a kulturna baština čini ponosnim 77% ispitanika
- Da je kulturna baština otoka Raba važna za lokalnu zajednicu slaže se 84% ispitanika, dok 88% ispitanika smatra i da je kulturna baština otoka Raba važan dio identiteta otoka i njegovog stanovništva. Pri tome, 72% ispitanika nepokretnu baštinu smatra izrazito važnom za lokalni identitet, 70% smatra da je nematerijalna kulturna baština izrazito važna za lokalni identitet, dok 60% ispitanika smatra da je pokretna baština izrazito važna za lokalni identite.

### **Prepoznatljivost otoka Raba**

Na pitanje u kojoj mjeri na ljestvici od 1 do 5 određene značajke otoka Raba ga čine prepoznatljivim, 88% ispitanika se slaže da je Rab prepoznatljiv po prirodnim ljepotama (more, plaže, šume itd.), 80% ispitanika se slaže da je Rab prepoznatljiv po materijalnoj kulturnoj baštini, 60% ispitanika smatra da je otok Rab prepoznatljiv po turizmu i turističkoj ponudi, dok 77% ispitanika smatra da je otok Rab prepoznatljiv po tradicionalnim običajima.

U otvorenom pitanju o najznačajnijim spomeničkim građevinama izvan i unutar povijesne jezgre grada Raba, sugovornici su istaknuli sljedeće:

## Najznačajnije spomeničke građevine na otoku Rabu

### UNUTAR gradske jezgre:

4 zvonika, Trg sv. Kristofora, Cijela povijesna jezgra, Trg slobode ("Pjaceta"), gradska loža, gornja i srednja ulica, Kaldanac, Knežev dvor, Park šuma Komrčar, Zidine, Kula i crkva Svetog Kristofor, ostaci crkve i Samostan Ivana Evangelista, trg Slobode, crkva sv. križa, Mahačeva vila i crkva sv. Justine, Benediktinski samostan, crkva sv. Ivana Krstitelja, katedrala BDM, Crkva i samostan sv. Andrije, crkva sv. Antuna opata, park Dorka, Vela crkva, Tornjevi, Banova vila, Bobotine, Pastirice Drage i Kalifronta. Banova vila, crkva sv. Antona, sv. Frane na Komrčaru, sv. Antun Padovanski, palače Dominis, Nimira i Černota, vile Mahačeva, Duždeva palača

### IZVAN gradske jezgre:

crkva sv. Petra, samostan sv. Eufemije, Goli otok, sv. Grgur, crkva sv. Stjepana, sv. Magdalena, spomen groblje logorašima u Kamporu, kapelica u Mundanijama, crkva u Gožinki, sv. Lovro, rimska vila u Kaštelini, sv. Kuzma i Damjan, crkva sv. Marije u Loparu, Premužićeva staza, šuma Dundo i Osit, franjevački samostan u Kamporu, Palača Tudurin, Samostan sv. Bernardina Sijemskog u Kamporu, Rimski tragovi, crkvice Sv. Mateja u Mundanijama, Crkva Sv. Nikole u Loparu, Rab Archeological Traces, ostaci crkvice u šumi Dundo, Park Pravdoje Belija, ostaci crkvice u uvali Sv. Mara, Mlinica u Supetarskoj dragi, crkva Male Gospe Lopar, Sv. Franjo na groblju

### Učestalost posjećivanja kulturno-tradicionalnih događaja na otoku Rabu

U pitanju o učestalosti posjećivanja kulturno-tradicionalnih događaja na otoku Rabu, **Rapska fjera** je najposjećenija, dok su ostale manifestacije poput Rabskih križa, Ribarskih fešta, Loparskih maskara, Loparskih noći i sl. znatno manje posjećene. Glavni razlozi neposjećivanja navedenih kulturno-tradicionalnih događanja koje su ispitanici istaknuli su manjak vremena, udaljenost i nezainteresiranost za takve događaje i manifestacije.

### Rab archeological traces

Rezultati istraživanja pokazuju kako su Rab archeological traces pozitivno vrednovana od strane ispitanika najviše u kontekstu turističkih, kulturno-povijesnih i arheoloških vrijednosti, dok se važnost edukativnih, sportsko-rekreacijskih, identitetskih, promotivnih i ekoloških vrijednosti pokazala manje značajnim



Slika 2. Rab arheological traces Supetarska draga, Lopar i Kalifront

Osnovni problemi i prijedlozi ispitanika – očuvanje i zaštita kulturne baštine, turizam i participacija:

- 30% ispitanika **ne slaže** da je kulturna baština otoka Raba **primjereno zaštićena i očuvana**, dok 32% **se slaže** da je kulturna baština primjereno zaštićena i očuvana
- Ispitanici smatraju da materijalna kulturna baštine nije primjereno zaštićena ni vrednovana od strane međunarodnih organizacija (36%), niti od strane lokalne vlasti (41%), dok 29% ispitanika smatra da je nije primjereno vrednovana niti od strane konzervatora i državnih institucija
- Nematerijalna kulturna baština primjereno zaštićena i vrednovana od strane Ministarstva smatra 20% ispitanika, od strane međunarodnih organizacija smatra 17% ispitanika, od strane lokalnih vlasti smatra 24% ispitanika i od strane lokalnog stanovništva smatra 31%
- Preko 80% ispitanika slaže se da je kulturna baština otoka Raba čini **važan dio turističke ponude**
- Iako se oko 65% ispitanika slaže da veliki broj posjetitelja i turista pozitivno utječe na prepoznavanje kulturne baštine otoka Raba, samo 39% ispitanika misli da veći broj posjetitelja pozitivno utječe i na veću brigu o baštini od strane lokalne vlasti.
- 81% ispitanika slaže se kako treba **bolje regulirati turističku izgradnju u povijesnoj jezgri** grada Raba, dok gotovo svi ispitanici 87,8% **smatraju da je potrebno bolje regulirati izgradnju novih objekata na otoku Rabu.**

- 91, 55% slaže kako **treba ograničiti broj kafića i ugostiteljskih objekata u gradskoj jezgri** kako bi se ona očuvala te stvoriti nove sadržaje izvan gradske jezgre kako bi privukli turiste van same jezgre s čime se slaže 80,6% ispitanika.
- Preko 75% ispitanika složilo se s tvrdnjom da je **masovni turizam potrebno zamijeniti održivim oblicima turizma**
- Preko 80% ispitanika **ne slaže** se s tvrdnjom da je u redu da **stanovnici otoka Raba ne prijavljuju pronalazak nepokretne i pokretne baštine** nadležnim službama te da postupaju s pokretnom i nepokretnom baštinom po vlastitom nahođenju
- 69% ispitanika smatra da se stanovnici otoka Raba trebaju brinuti o kulturnoj baštini otoka, dok 76,3% ispitanika smatra i da je lokalno stanovništvo potrebno uključiti u proces upravljanja kulturnom baštinom
- Rezultati istraživanja pokazuju i problem nedovoljnog financijskog ulaganja u kulturnu baštinu otoka Raba te se preko 80% ispitanika slaže **kako lokalne vlasti trebaju ulagati više financijskih sredstava u očuvanje kulturne baštine otoka Raba**

## Intervju

Istodobno su tijekom rujna provedeni intervjui s tri skupine ispitanika: lokalno stanovništvo, stručnjaci i dionici. Za svaku od skupina kreiran je poseban protokol kako bi pitanja što bolje zahvatila najvažnije teme. U intervjuima sa stručnjacima i dionicima koji imaju neku vrstu utjecaja na kulturnu baštinu pitanja su se više fokusirala na njihova iskustva, stanje i potencijale baštine dok se u intervjuima sa lokalnim stanovništvom fokus više stavljao na svakodnevni život s baštinom i njeno korištenje. Općenito možemo reći da se kroz sve intervjuje ispitivao odnos prema baštini, odnos prema turizmu, javni prostor i participacija lokalne zajednice. Trajanje intervjuja iznosilo je maksimalno 20-30 minuta. Intervjui su provedeni uživo (*licem u lice*) (N=12) i telefonski (N=3) od strane istraživačica u razdoblju od 24.10.2021. do 3.10.2021. Dakle, ukupni broj intervjuja sa svim sudionicima iznosi (N=15). Planiran je nastavak istraživanja kako bi se broj intervjuja povećao na 20-25, ali zbog pandemije COVID-19 nije još određen točan period nastavka.

Provedeno je:

- 8 intervjuja sa stručnjacima koji su se u svom radu bavili baštinom otoka Raba

- Predstavnicima Pučkog otvorenog učilišta i Turističke zajednice
- 3 stanovnika koja su punoljetna i žive na otoku Rabu
- 1 stanovnik koji je živio na otoku Rabu sedam godina
- 1 redoviti turist

Poziv na sudjelovanje poslan je 10 stručnjaka koji su se u svom radu bavili otokom Rabom i njegovom kulturnom baštinom i/ili su sudjelovali na znanstveno-istraživačkim radionicama te se pozivu odazvalo 8 stručnjaka iz područja povijesti (4), arheologije (2), povijesti umjetnosti (1) i konzervacije (1). Intervjui sa stručnjacima nisu bili anonimni te će se u njihovim citatima koristiti ime, prezime i struka.

Što se tiče dionika koji sudjeluju u upravljanju baštinom otoka Raba poziv je poslan Pučkom otvorenom učilištu Rab, Turističkoj zajednici otoka Raba te Upravnom odjelu za opće poslove i društvene djelatnosti. Prve dvije ustanove su se odazvale dok su iz odjela za opće poslove i društvene djelatnosti otkazali dogovoreni intervju te kasnije prekinuli kontakt. Intervjui s dionicima su bili djelomično anonimni tako da su identiteti sugovornika poznati istraživačicama, ali će u radu biti citirani kao predstavnici ustanove bez navođenja imena i prezimena.

Od lokalnog stanovništva odazvalo se petero stanovnika otoka Raba. Troje ih je odraslo i živi na otoku Rabu, jedna sudionica je živjela sedam godina, a posljednja sudionica je redoviti turist. Nije provedeno više intervju sa lokalnim stanovništvom s obzirom na broj ispunjenih anketa. Intervjui sa lokalnim stanovništvom djelomično su anonimni jer su identiteti poznati istraživačicama, ali njihovi citati navodit će se samo inicijalima i spolom.

Radi preciznosti bilježenja podataka intervju su bili audio snimani mobitelom. Tijekom trajanja intervju istraživačice su vodile bilješke koje su kasnije služile za lakšu interpretaciju prikupljenih podataka. Sve snimke transkribirane su od strane istraživačica i spremljeni na njihovim osobnim računalima.

### **Osnovni nalazi intervju grupirani su prema temama:**

#### **Stav o trenutnom stanju baštine – očuvanje i zaštita**

- Materijalna kulturna baština povijesne jezgre Raba dobro je očuvana, dok je na drugim dijelovima otoka u većini slučajeva zanemarena i loše očuvana

- Njegovanje dijela nematerijalne baštine od strane lokalnog stanovništva – Rabska fjera, Loparski maškari, izrada Rabske torte isticani kao najočuvaniji
- Sugovornici su posebno istaknuli nedostatak muzeja

*Ja mislim da je dosta očuvana materijalna baština na otoku, konkretno, ima primjera devastacije koji su se mogli izbjeći, nažalost, nisu, ima nešto nereda, ali što se tiče, sad ako pričamo o samoj starogradskoj jezgri, mislim da se tu relativno dobro držimo i da je puno tih objekata obnovljeno na jedan adekvatan način, da se tu struka stvarno u najboljem mogućem svijetlu pokazala, tako da, mislim da imamo veliki potencijal tog tipa (...)mislim ima i ova nematerijalna koja je isto tako, u dobrom dijelu je dosta toga sačuvano (E.G. stanovnik)*

*Sad s jedne strane moram reći da je situacija, naravno, zadovoljavajuća što se rezultata tiče jer su najvažniji spomenici restaurirani, konzervirani. Neki su i rekonstruirani djelomično. Ono što nedostaje to je naravno muzej. Šteta, da Rab nema muzej, ne zato što turisti nemaju što gledati, nego zato jer vrlo često su ljudi radeći nove kuće dolazili do raznih nalaza i imamo zapise i o nakitu i o... raznim uporabnim predmetima koji su bili prodani turistima i to je nekuda otišlo izvan Hrvatske, a da je postojao muzej to bi se ipak sve sačuvalo na jednom mjestu. Dakle, nedostatak muzeja nije samo loš radi slabije turističke ponude nego upravo radi toga jer je baština izložena propadanju (Neven Budak, povijest)*

*Pa kulturna baština recimo ovo što se tiče samog gradskog centra je donekle dobro očuvana. Ima prostora za napredak poprilično jer ima eto nekih mogli bi reći crnih točaka na toj baštini, nekih ipak dijelova kojima bi svakako trebalo posvetiti više pažnje. A kada govorimo o ovoj baštini koja se nalazi izvan same gradske jezgre ona zapravo dosta vapi za očuvanjem, za konzerviranjem i za boljim označavanjem iste. A samim time bih rekla da pati ovaj turistički aspekt jer ipak nisu turisti toliko upoznati s onime, a možda ni lokalno stanovništvo, s onime što zapravo Rab ima (TZ)*

## **Znanje i valorizacija baštine**

- Lokalno stanovništvo nije osviješteno po pitanju kulturne baštine i njezine vrijednosti
- Stručni sugovornici smatraju da međunarodni oblici zaštite Ministarstva kulture može utjecati na svijest lokalnog stanovništva o vrijednostima u zaštiti baštine na otoku

*(...) smatram da što se tiče lokalnog stanovništva da su još poprilično neosviješteni što je to u biti njihova lokalna baština i kolika je njezina vrijednost (Natalia Beg, povijest umjetnosti)*

*Međutim, ima jedan osnovni problem da, to govorim kao arheolog, taj je da se sve na otoku radi, što se negdje publicira, objavljuje, zapravo to ljudi koji ovdje žive ne doživljavaju na nikakav način odnosno nemaju pojma. Što znači prvi i osnovni problem je što taj otok nema nekakvu ustanovu,*

*instituciju koja bi se aktivno bavila sa biranjem, prikupljanjem, ne samo materijalnih predmeta i artefakata elemenata pokretne kulturne baštine, nego i izvora, dokumenata i tako dalje (Ranko Starac, arheologija)*

*Pa zapravo krenuvši od same baštine na otoku ima puno, možda čak i previše, ali zaštićene i obrađene dosta loša. Ljude nije briga. Ljudi ne mare. Državne vlasti, državne institucije, državna ulaganja i sve te njihove institucije, njihov rad je minimalan ja bih rekao. Možda zapravo pokrivaju onaj bio koji moraju, a ovo ostalo ništa. Ali najveći problem tu su baš sami ljudi, znači lokalno stanovništvo, lokalna uprava jer ljude nije briga., ljudi ne mare (P.K. stanovnik)*

### **Utjecaj turizma na baštinu**

- Masovni turizam negativno utječe na kulturnu baštinu otoka i ugrožava lokalnu posebnost
- Najviše interesa turisti imaju za gradsku jezgru i *Rab archaeological traces*

*(...) ali mislim da je s jedne strane tu opet velika opasnost od gentrifikacije samoga grada i tih klasičnih negativnih utjecaja turizma da se gubi nekakva lokalna posebnost svega toga. Jer kad se pogleda sve su suvenirnice iste, ima par onako malo drugačijih, ali to je dosta rijetko, a i ono klasični pizza grill restorani koji su posvuda, dakle, tu nema ništa onako posebno, ali zato mi se čini da opet do neke mjere Rab jest zadržao svoju posebnost. (Goran Bilogrivić, arheologija)*

*Zato šta mi nismo destinacija koja trpi masovni turizam i to je opasnost koja se pojavila već, nažalost, negdje krajem 70-ih, zamah je uzelo u 80-ima, najluđa razdoblje je bilo 90-ih kad se srušio prostorni plan koji je ustvari radio jedan otok po mjeri. Ovaj otok ne može primit 100 000 turista, ovaj otok treba potpuno novi redizajn što se tiče turističke priče jer ćemo se mi nać i bez recimo osnovnih potreba kao što je pitka voda, nać ćemo se da nećemo imat niti dovoljno kanalizacije riješeno na otoku, sve to jako skupo plaćamo, to su one negativne strane života na jednom otoku, ovo što ste me prije pitali (E.G. stanovnik)*

*Sad je što se samog turizma tiče, naravno ljudi vole aktivni turizam i sve ih je više. Samo gledanje skulptura od strane turista to je bilo prije 10 godina, ali kažem o tome ne radim u centru turističke pa ne mogu o tome baš previše, ali se mijenjaju stvari kroz vrijeme (POU)*

### **Najznačajnija kulturna baština za otok Rab**

- Kao najznačajnija materijalna baština kroz razgovore za sugovornicima istaknula se stara jezgra grada Raba, četiri zvonika, crkve, bedemi, dok je najznačajnija nematerijalna kulturna baština prema sugovornicima je Rabska torta, Rabska fjera, rabski samostreličari, klapsko pjevanje, rapski govor i rapski folklor

- Važno je sagledavati Rab kao jednu cjelinu, a ne kao pojedinačna nalazišta i spomenike

*Da, cjelokupna, ne neki pojedinačni spomenik nego baš cjelina grada sasvim sigurno. Naravno, tu je i prirodna baština koja je važna... Rab kao krajolik, da. Tako je. Rab kao krajolik je važan jer je taj spoj te stare gradske jezgre i prirode koja ga okružuje i koja je nažalost isto dobrim dijelom devastirana izgradnjom, ali još uvijek ima velikih dijelova Raba koji su netaknuti i očuvani (Neven Budak, povijest)*

### **Negativni utjecaji i ugrožavanje baštine**

- Uz turizam na materijalnu baštinu negativno utječe i pretjerana i neplanirana gradnja posebno na mjestima potencijalnih arheoloških nalazišta
- Turizam negativno utječe na očuvanje tradicije i nematerijalne baštine
- Problem održavanja baštine koja je otkrivena i konzervirana

*Znači pretjerana gradnja na mjestima gdje možda to ne bi trebalo činiti gdje postoje neke mogućnosti za pronalaženje starih, starih građevina (Damir Agičić, povijest)*

*Loš urbanizam, neplanirana gradnja na cijelom otoku (Natalia Beg, povijest umjetnosti)*

*To je jako povezano i to je ogroman dvosjekli mač zato jer otok i otočani od toga žive, ali ta masovnost uništava i sam turizam i kulturnu baštinu. Tako da način održivosti toga je ogromna problematika za stručnjake, a kamo li za lokalnu upravu (P.K. staonvnik)*

*Ovo što sam vam spomenuo dva primjera, Supetarska i lapidarij, to je problem održavanja. Znači, netko je platio da se nešto obnovi, prezentira i tako dalje i sad je tu problem tko će to održavati (Ranko Starac, arheologija)*

### **Pozitivni primjeri brige o baštini**

- Prema iskazima sugovornika, pozitivni primjeri brige o baštini su očuvana i obnovljena povijesna jezgra grada Raba, Rab arheological traces te pojedinci koji njeguju nematerijalnu kulturnu baštinu pisanjem knjiga na rapskom dijalektu, klape koje promoviraju rapske pjesme i udruge koje plešu rapski tanac

*Ima puno entuzijasta koji se bave nematerijalnom kulturnom baštinom, recimo ovaj Svirač Miha, pa onda taj Joso Fafandžel koji piše knjigu na domaćem rapskom dijalektu. Onda ovih udruga koje imaju plesove. Rapski tanac, i barbatski, i*



*supetarski, i loparski i tako dalje. Onda ima ovih... kako se zovu, klape koje promoviraju dalmatinske, ali i neke rapske. (Ivo Barić, povijest)*

### **Akteri odgovorni za brigu o baštini**

- Akteri odgovorni za brigu o baštinu prema sugovornicima su stručnjaci, konzervatori i Ministarstvo kulture i medija važni za osvještavanje važnosti kulturne baštine i educiranje kako se brinuti o njoj
- Lokalna uprava mora raditi na održavanju i brinuti o baštini
- Edukacija građana ključna je za očuvanje baštine i suživot lokalnog stanovništva s baštinom

*Mislim, jednostavno trebate, nema tu nikakvog nasilja, dakle, politikom sitnih koraka, ja bi rekao, budući da imam to konzervatorsko iskustvo, da mi je najvažnija edukacija građanstva... Zato mislim da ne možete nikakvim administrativnim mjerama, nego, najviše možete edukacijom pučanstva (Marijan Bradanović, konzervacija)*

*Pa u biti oni koji su na vrhu bi trebali po meni bi trebali najviše voditi računa, ali isto tako i ovi manji građani da se tako izrazim koji bi trebali ukazivati na neke stvari koje smatraju da su ugrožene jer su možda ti obični građani više u kontaktu s baštinom nego ovi koji su na vlasti (Natalia Beg, povijest umjetnosti)*

*Onda bi svakako institucije, sad je to nezgodno za reći, ali stvarno bi trebale raditi svoj posao. Jer stvarno očekujemo puno od institucija, mislim mi kao Turistička zajednica da stvarno ako se nešto događa što se ne bi smjelo događati da se ipak odredi i kaže gledajte to se ne može tako (...) Kada govorimo možda o tijelima, evo javnim tijelima opet na nama, ako govorim za Turističku zajednicu, i na nama je da mi o svojoj baštini vodimo brigu i naravno da nas netko upozori ako nešto ne radimo u skladu s onim što bi trebali. Tako da postoji, rekla bi da postoji više aspekata. Lokalno stanovništvo, ja bih rekla da je bilo nekakvo razdoblje bezvlađa kada se dosta toga na žalost pa rekla bi pogoršalo (TZ)*

### **Razvojni potencijali baštine – kako baština može biti bolje prepoznata i valorizirana**

- Prema iskazima sugovornika, kulturna baština može biti bolje prepoznata i valorizirana ako se podigne svijest lokalnog stanovništva o baštini i educira lokalno stanovništvo o baštini kroz predavanja, filmove informativnog karaktera i prezentacijom baštine u lokalnim

novinama, organizacijom muzeja u kojem će dio te baštine biti prezentiran te boljim informiranjem i prezentiranjem baštine u sklopu turističke ponude

- Kulturni turizam također je prepoznat kao jedan od razvojnih potencijala kulturne baštine otoka Raba
- Međunarodna zaštita efikasna je jedino u suradnji s lokalnim institucijama i stanovništvom

## **5. Preliminarni zaključci istraživanja**

- ✓ obrada i analiza podataka još su u tijeku pa su zaključci ograničeni na preliminarne
- ✓ svi sudionici istraživanja slažu se da je materijalna baština bolje valorizirana i prepoznata od strane svih aktera (turisti, lokalne vlasti i turistička zajednica, stanovnici i stručnjaci)
- ✓ potrebno je bolje informirati i educirati lokalnu zajednicu o vrijednosti materijalne i nematerijalne baštine te istraživanjima (arheološkim, povijesnim i dr.) koja se provode na otoku Rabu
- ✓ osnovna identitetska odrednica i identifikacija jest povijesna jezgra grada Raba i prirodne ljepote te mediteranski način života
- ✓ turizam se percipira većinom pozitivno, kao razvojni potencijal, pri čemu se posebno ističe kulturni turizam
- ✓ potrebno je provesti daljnja istraživanja pojedinih aspekata obuhvaćenih ovim generalnim istraživanjem (npr. odnos prema nematerijalnoj baštini, zaštićenost materijalne baštine u svakodnevnim praksama stanovnika, institucionalna zaštita baštine i dr.)

## 6. Prilozi

### prilog 1. Pozivi na sudjelovanje u istraživanju (anketa, intervju, ekspertni intervju)

Erasmus+ Project  
Integrated Methodologies to  
Historical Landscapes Recording:  
Participatory Approaches

#### Poziv na sudjelovanje u istraživanju

##### ANKETA

Pozivamo Vas da sudjelujete u istraživanju koje se provodi metodom ankete u sklopu projekta HILAR (*Integrated Methodologies to Historical Landscapes Recording: Participatory Approaches*) čiji je cilj oblikovati sveobuhvatan i interdisciplinarni pristup prema kulturnoj baštini. Sociološka dionica projekta HILAR odnosi se na participativni pristup te istraživanje stavova, praksi i iskustava lokalnog stanovništva i stručnjaka prema baštini otoka Raba. Teme ankete su odnos prema baštini, odnos prema turizmu, javni prostor i participacija lokalne zajednice. Trajanje ankete procjenjuje se na 20 minuta.

Anketni upitnik je namijenjen punoljetnim osobama koje žive na otoku Rabu i/ili višekratno borave na otoku Rabu tijekom godine u periodu od minimalno nekoliko mjeseci. Boravak može biti povezan s turističkim i/ili godišnjim odmorom, sezonskim radom, edukativnim i obrazovnim radionicama, radom na istraživanjima (arheološkim, povijesnim, tradicijskim itd.).

Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i u svakom trenutku možete odustati. Sudionici istraživanja su anonimni (ne bilježi se Vaša IP adresa), a podaci su povjerljivi te će se koristiti

isključivo u znanstvene i edukativne svrhe.

Dodatne informacije o projektu dostupne su na poveznici <https://hilar.ffzg.unizg.hr/>. Za specifične upite možete se javiti mailom na [ikranjec2@ffzg.hr](mailto:ikranjec2@ffzg.hr).

Zahvaljujemo na suradnji!

Erasmus+ Project  
Integrated Methodologies to  
Historical Landscapes Recording:  
Participatory Approaches

#### Poziv na sudjelovanje u istraživanju i informirani pristanak

##### INTERVJU

Pozivamo Vas da sudjelujete u istraživanju koje se provodi metodom intervjua u sklopu projekta HILAR (*Integrated Methodologies to Historical Landscapes Recording: Participatory Approaches*) čiji je cilj oblikovati sveobuhvatan i interdisciplinarni pristup prema kulturnoj baštini. Sociološka dionica projekta HILAR odnosi se na participativni pristup te istraživanje stavova, praksi i iskustava lokalnog stanovništva i stručnjaka prema baštini otoka Raba. Teme

intervjua su odnos prema baštini, odnos prema turizmu, javni prostor i participacija lokalne zajednice. Trajanje intervjua procjenjuje se na 30 minuta. Ukoliko pristanete na sudjelovanje na istraživanje bit će Vam uručen detaljni protokol.

Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i u svakom trenutku možete odustati. Radi preciznosti bilježenja podataka intervju će biti sniman (audio snimka). Svi prikupljeni podaci su povjerljivi i koristi će u skladu s etičkim pravilima u znanstvene i edukativne svrhe. Vaša anonimnost bit će djelomično osigurana na način da će istraživačice biti upoznate s Vašim identitetom, ali u slučaju citiranja Vaši osobni podaci neće se navoditi, već samo spol, dob, inicijali i struka (npr. I.V., žensko, 40, povjesničarka).

Dodatne informacije o projektu dostupne su na poveznici <https://hilar.ffzg.unizg.hr/>. Za specifične upite možete se javiti mailom na [ikranjec2@ffzg.hr](mailto:ikranjec2@ffzg.hr).

Zahvaljujemo na suradnji!

## **Prilog 2. Protokol intervjua za stručnjake (ekspertni intervju)**

Erasmus+ Project  
Integrated Methodologies to  
Historical Landscapes Recording:  
Participatory Approaches

### **OSNOVNE TEME**

1. Molimo Vas ukratko objasnite Vaše iskustvo i područje ekspertize vezano uz kulturnu baštinu otoka Raba?
2. Kakav je Vaš generalni stav o stanju, vrednovanju i očuvanju te budućnosti kulturne baštine otoka Raba u hrvatskom kontekstu? Smatrate li da postoje značajne razlike u svijesti o važnosti i očuvanju različitih vrsta kulturne baštine (materijalna i nematerijalna)?
3. Postoje li prema Vašem mišljenju prednosti cjelovitog pristupa kulturnom krajoliku (*cultural heritage landscapes approach*) u odnosu na pojedinačno sagledavanje kulturne baštine?
4. Kako procjenjujete utjecaj turizma na kulturnu baštinu otoka Raba?
5. Kako procjenjujete zainteresiranost i uključenost lokalne zajednice u sve spomenute procese?

### **SPECIFIČNA PITANJA O KULTURNOJ BAŠTINI OTOKA RABA**

1. Koju vrstu kulturne baštine prepoznajete kao najznačajnije za otok Rab? Možete li navesti primjere?
2. Kako procjenjujete negativne utjecaje i ugroženost kulturne baštine? Možete li navesti neki primjer?
3. Možete li navesti neki pozitivan primjer brige o kulturnoj baštini otoka Raba? Koje dionike smatrate posebno odgovorim za očuvanje kulturne baštine (na lokalnoj i drugim razinama)?
4. Kako procjenjujete ulogu i važnost vlastite struke u navedenim procesima (pozitivnim i negativnim)?
5. Na koji bi način prema Vašem mišljenju kulturna baština mogla biti bolje prepoznata i korištena u lokalnoj zajednici? Koji bi bio razvojni potencijal kulturne baštine? Možete li navesti neki pozitivan primjer?

Zahvaljujemo Vam na sudjelovanju!

### Prilog 3. ANKETNI UPITNIK

Erasmus+ Project  
Integrated Methodologies to  
Historical Landscapes Recording:  
Participatory Approaches



#### ANKETNO ISTRAŽIVANJE

### Povijesna i kulturna baština otoka Raba

#### Opis istraživanja i informirani pristanak sudionika

U sklopu europskog projekta HILAR čiji je cilj oblikovati sveobuhvatan i interdisciplinarni pristup prema kulturnoj baštini provodi se sociološko istraživanje metodom ankete s fokusom na istraživanje stavova, praksi te iskustava lokalnog stanovništva. Osnovne teme anketnog upitnika su odnos prema kulturnoj baštini (materijalnoj i nematerijalnoj), odnos prema turizmu, javnom dobru te participacija lokalne zajednice. Anketno istraživanje dio je šireg sociološkog istraživanja stavova različitih dionika i stručnjaka o kulturnoj baštini otoka Raba te participaciji lokalne zajednice u procesima očuvanja, vrednovanja i unapređenja kulturne baštine i njenog razvojnog potencijala za otok Rab.

Anketni upitnik namijenjen je punoljetnim osobama koje žive na otoku Rabu ili višekratno borave na otoku tijekom godina. Boravak može biti povezan s turističkim i/ili godišnjim odmorom, sezonskim radom, edukativnim i obrazovnim radionicama, radom na istraživanjima (arheološkim, povijesnim, tradicijskim itd.). Sudionici istraživanja su anonimni (ne bilježi se Vaša IP adresa), a podaci su povjerljivi te će se koristiti isključivo u znanstvene i edukativne svrhe. Trajanje ankete procjenjuje se na 15-20 minuta.

Sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti dobrovoljno i u svakom trenutku možete odustati. Izrazi koji imaju rodno značenje u anketi se koriste u muškom rodu, a obuhvaćaju na jednak način i muški i ženski rod.

Detaljnije informacije o projektu možete pronaći na: <https://hilar.ffzg.unizg.hr/>

Ispunjavanjem ankete potvrđujete svoj pristanak na navedene uvjete.

Zahvaljujemo na izdvojenom vremenu!

## KVALITETA ŽIVOTA I LOKALNI IDENTITET

1. Procijenite u kojoj mjeri se slažete sa sljedećim tvrdnjama? (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)

Zadovoljan sam kvalitetom života na otoku Rabu.	1	2	3	4	5
Život na otoku ima značajne prednosti u odnosu na kvalitetu života na kopnu.	1	2	3	4	5
Osjećam se izolirano zbog života na otoku.	1	2	3	4	5
Život na otoku omogućava mi svakodnevni dodir s prirodom.	1	2	3	4	5
Bliski odnosi sa susjedima i ostalim stanovnicima važni su mi za zadovoljstvo i kvalitetu života.	1	2	3	4	5
Kulturna baština otoka Raba doprinosi kvaliteti života lokalne zajednice.	1	2	3	4	5
Događanja vezana uz lokalne običaje i tradiciju jačaju povezanost lokalne zajednice.	1	2	3	4	5

2. U kojoj je mjeri svaka od navedenih značajki otoka Raba dio njegove prepoznatljivosti i lokalnog identiteta? (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)

Prirodne ljepote (čisto more, plaže, šume...)	1	2	3	4	5
Materijalna kulturna baština (građevine, gradska jezgra Raba, arheološki lokaliteti, skulpture, slike...)	1	2	3	4	5
Turizam i turistička ponuda	1	2	3	4	5
Tradicionalni običaji (govor, rapski tanac, Fjera, rapske nošnje, maškare...)	1	2	3	4	5
Mediterranski način života (mediteranska prehrana, rabska torta, domaća jela poput sočiva, ribe na lešo; društvene igre kao buće, trešeta i briškula, vaterpolo, picigin)	1	2	3	4	5

3. U kojoj mjeri se slažete sa sljedećim tvrdnjama o kulturnoj baštini otoka Raba? (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)

Kulturna baština otoka Raba važna je za mene osobno.	1	2	3	4	5
Kulturna baština otoka Raba čini me ponosnim.	1	2	3	4	5
Kulturna baština otoka Raba važna je za lokalnu zajednicu.	1	2	3	4	5
Kulturna baština važan je dio identiteta otoka Raba i njegovih stanovnika.	1	2	3	4	5

Stanovnici njeguju nematerijalnu baštinu (nošnje, Fjera, rapski tanac i sl.) u svakodnevnom životu otoka.	1	2	3	4	5
Stanovnici njeguju materijalnu baštinu koja je u njihovom vlasništvu (povijesne zgrade, arheološki ostaci i dr.)	1	2	3	4	5

4. U kojoj je mjeri svaka od navedenih vrsta kulturne baštine otoka Raba prema Vašem mišljenju važna za lokalni identitet? (zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)

Oblik baštine	Potpuno je nevažna	Nije važna	Važna je	Iznimno je važna
<b>Nepokretna baština</b> (povijesna gradska jezgra, javne, stambene i sakralne građevine, kulturni krajolik, javne skulpture, uređene zelene površine i dr.)	1	2	3	4
<b>Pokretna baština</b> (zbirke povijesnih predmeta, arheološki nalazi, crkvene zbirke, uporabni predmet i sl.)	1	2	3	4
<b>Nematerijalna baština</b> (govor, dijalekt, napjevi, procesije, pokladni običaji, folklor, tradicijska umijeća i obrt i sl.)	1	2	3	4

#### STAVOVI TE ODNOS TRADICIJE I MATERIJALNE BAŠTINE U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU



**5. Koje su prema Vašem mišljenju najznačajnije spomeničke građevine UNUTAR povijesne jezgre Raba?**

---

---

**6. Koje su prema Vašem mišljenju najznačajnije spomeničke građevine VAN povijesne jezgre Raba?**

---

---

**7. Označite područja otoka Raba u kojima ste posjetili neke od događanja ili mjesta/lokaliteta vezana uz kulturnu baštinu?**

Grad Rab	DA	NE
Banjol	DA	NE
Barbat	DA	NE
Kalifront	DA	NE
Kampor	DA	NE
Palit	DA	NE
Mundanije	DA	NE
Supetarska draga	DA	NE
Lopar	DA	NE



**8. Navedite neke od Vama najznačajnijih mjesta/lokaliteta kulturne baštine koja ste posjetili na otoku Rabu u posljednjih godinu dana?**

---

---

**9. Koliko često posjećujete tradicionalno-kulturna događanja na otoku Rabu? (1 - nikad; 2 - vrlo rijetko; 3 - često; 4 - vrlo često; 5 - uvijek. Zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)**

Rabska fjera	1	2	3	4	5
Rapski križi	1	2	3	4	5
Ribarske fešte	1	2	3	4	5
Loparski maškari	1	2	3	4	5
Loparske noći	1	2	3	4	5
Festival skulptura u pijesku	1	2	3	4	5

**9.a Nešto drugo, što?** \_\_\_\_\_

**10. Ako ste na prethodna pitanja odgovorili da ne posjećujete ili rijetko posjećujete, koji su razlozi?**

1. Nisam zainteresiran.
2. Nisam upoznat.
3. Navedeni sadržaji nisu u mojoj blizini.
4. Nemam vremena.
5. Nešto drugo \_\_\_\_\_

**11. Procijenite u kojoj se mjeri slažete s tvrdnjama o zaštiti i očuvanju kulturne baštine. (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)**

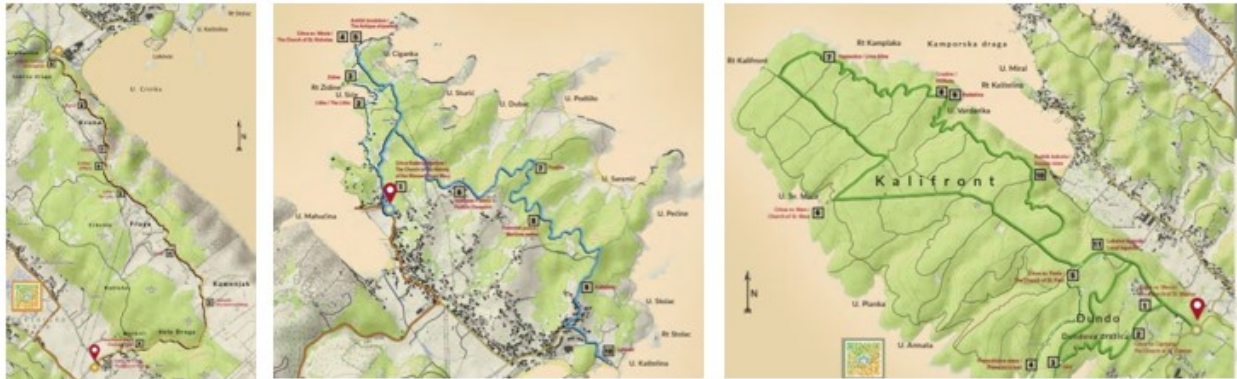
Kulturna baština otoka Raba primjereno je zaštićena i očuvana.	1	2	3	4	5
Materijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od strane konzervatora i državnih institucija.	1	2	3	4	5
Materijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od strane međunarodnih organizacija (UNESCO i dr).	1	2	3	4	5
Materijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od strane lokalnih vlasti.	1	2	3	4	5
Nematerijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od Ministarstva kulture i medija RH.	1	2	3	4	5
Nematerijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od strane međunarodnih organizacija (UNESCO i dr).	1	2	3	4	5
Nematerijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od strane lokalnih vlasti.	1	2	3	4	5
Nematerijalna baština otoka Raba primjereno je vrednovana i zaštićena od strane stanovnika otoka.	1	2	3	4	5
Razina državne zaštite (Ministarstvo kulture i medija RH) izravno utječe na svijest stanovništva o važnosti baštine.	1	2	3	4	5
Potrebno je više istraživati kulturno - povijesnu baštinu otoka Raba (arheološka, povjesničarsko-umjetnička, sociološka i sl. istraživanja) kako bi se podigla svijest o njezinoj vrijednosti.	1	2	3	4	5
Smatram da su znanstvena istraživanja baštine na otoku Rabu važna za lokalnu zajednicu.	1	2	3	4	5
Upoznat sam sa znanstvenim istraživanjima (arheološkim i dr.) kulturne baštine i njihovim rezultatima na otoku Rabu.	1	2	3	4	5
Smatram da bi lokalna zajednica trebala biti bolje informirana o istraživanjima i vrijednosti kulturne baštine.	1	2	3	4	5

## STAVOVI PREMA ODNOSU TURIZMA I KULTURNE BAŠTINE

**12. Procijenite važnost vrijednosti kulturne baštine koje sadržavaju poučne staze poput *Rab Archaeological Traces*? (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)**

Edukativne	1	2	3	4	5
Kulturno-povijesne	1	2	3	4	5
Arheološke	1	2	3	4	5
Turističke	1	2	3	4	5

Sportsko-rekreacijske	1	2	3	4	5
Identitetske (lokalni identitet)	1	2	3	4	5
Promotivne (promocija otoka Raba)	1	2	3	4	5
Ekološke	1	2	3	4	5



Primjer Rab Archeological (T)races: **Supetarska draga, Lopar i Kalifront**  
[www.rabarchaeologicaltraces.com](http://www.rabarchaeologicaltraces.com)

**13. Procijenite u kojoj se mjeri slažete s tvrdnjama o odnosu turizma i kulturne baštine.** (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)

Život na otoku Rabu ugodniji je izvan turističke sezone.	1	2	3	4	5
Kvalitetu javnog prostora (ulice, trgovi, parkovi, plaže) narušavaju turistički sadržaji.	1	2	3	4	5
Turisti više cijene materijalnu kulturnu baštinu otoka Raba nego stanovnici.	1	2	3	4	5
Kulturna baština otoka Raba čini važan dio turističke ponude.	1	2	3	4	5
Velik broj posjetitelja i turista pozitivno utječe na prepoznavanje kulturne baštine otoka.	1	2	3	4	5
Povećanje broja turista pozitivno utječe na održavanje baštine od strane lokalnih vlasti.	1	2	3	4	5
Povećanje broja turista pozitivno utječe na očuvanje baštine od strane lokalnog stanovništva.	1	2	3	4	5
Potrebno je bolje regulirati turističku izgradnju u povijesnoj jezgri grada Raba.	1	2	3	4	5
Potrebno je bolje regulirati izgradnju novih objekata na otoku Rabu.	1	2	3	4	5

Potrebno je ograničiti broj kafića i ugostiteljskih objekata u povijesnoj jezgri grada Raba kako bi se očuvala.	1	2	3	4	5
Potrebno je obogatiti turističku ponudu u povijesnoj jezgri kako bi se turisti tu dulje zadržavali.	1	2	3	4	5
Potrebno je uvesti mjere koje bi omogućile mladima stanovanje i radna mjesta kako bi doselili u povijesnu jezgru.	1	2	3	4	5
Masovni turizam trebalo bi zamijeniti održivim oblicima turizma.	1	2	3	4	5
Potrebno je stvoriti nove sadržaje izvan gradske jezgre kako bi privukli turiste van same jezgre.	1	2	3	4	5

14. **Procijenite u kojoj se mjeri slažete s navedenim tvrdnjama o odnosu i stavovima lokalne zajednice prema kulturnoj baštini.** (1 predstavlja najniži stupanj slaganja, a 5 najviši; zaokružiti jednu vrijednost za svaku tvrdnju)

Stanovnici otoka Raba su odgovorni za brigu o kulturnoj baštini.	1	2	3	4	5
U redu je da stanovnici otoka Raba ne prijavljuju pronalazak nepokretne i pokretne kulturne baštine nadležnim službama.	1	2	3	4	5
U redu je da stanovnici otoka postupaju s nepokretnom i pokretnom kulturnom baštinom prema vlastitom nahođenju.	1	2	3	4	5
Potrebno je bolje educirati lokalno stanovništvo i turističke djelatnike o kulturnoj baštini.	1	2	3	4	5
Potrebno je uključiti lokalno stanovništvo u proces upravljanja kulturnom baštinom.	1	2	3	4	5
Isključivo stručnjaci trebali bi se baviti istraživanjem i očuvanjem kulturne baštine otoka.	1	2	3	4	5
Udruge, kulturne i turističke institucije trebaju organizirati više sadržaja i događanja povezanih s lokalnom kulturnom baštinom.	1	2	3	4	5
Lokalne vlasti trebaju ulagati više financijskih sredstava u očuvanje kulturne baštine.	1	2	3	4	5
Ulaganje u kulturnu baštinu ima smisla ako je se aktivno koristi (u različite svrhe npr. turističke, edukacijske i dr.).	1	2	3	4	5
Kulturna baština i aktivnosti vezane uz nju generiraju nova radna mjesta.	1	2	3	4	5

## **SOCIODEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE**

**15. Spol:** M – Ž

**16. Koliko imate godina?**

1. 18 - 24
2. 25 - 34
3. 45 -54
4. 55-64
5. 65+

**17. Stupanj obrazovanja**

1. Bez škole ili nepotpuna osnovna škola
2. Osnovna škola
3. Trogodišnja strukovna srednja škola
4. Četverogodišnja srednja škola/gimnazija
5. Viša škola
6. Visoka škola (fakultet) ili više

**18. Socioprofesionalni status**

1. Stalno zaposlen
2. Sezonski radnik
3. Nezaposlen
4. Umirovljenik
5. Učenik/student

**19. U koju od navedenih kategorija pripadate?**

1. Stalni stanovnik
2. Povremeni stanovnik (sezonski radnik i dr.)
3. Redoviti turist
4. Stručnjak (istraživači i znanstvenici)
5. Sudionici na stručnim radionicama, arheološkim iskopavanjima i drugo

**20. U kojem mjestu na otoku Rabu živite/boravite?**

1. Grad Rab
2. Banjol
3. Barbat
4. Kampur
5. Palit
6. Mundanije
7. Supetarska draga
8. Lopar

**21. Živate li u stambenom objektu koji je pod zaštitom Ministarstva kulture i medija?**

DA	NE
----	----

**22. Imate li kakav komentar ili preporuku vezano uz temu ankete?**

---

---

---

**Hvala na sudjelovanju!**